

Arviointikertomus 2022



Tarkastuslautakunta 23.5.2023
Kaupunginvaltuusto 14.6.2023

Sisällys

1. Tarkastuslautakunnan puheenjohtajan katsaus.....	1
2. Tarkastuslautakunnan arviointitehtävän toteuttaminen.....	2
3. Vuoden 2022 toiminnan tavoitteiden arviointi	4
4. Talouden toteutuminen	10
5. Henkilöstö	17
6. Tytäryhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen	21
7. Toimenpiteet arviointikertomuksen 2021 johdosta.....	25
8. Erityishuomioita 2022.....	30

1. Tarkastuslautakunnan puheenjohtajan katsaus

Vuotta 2022 leimasi edelleen koronapandemia, sota Ukrainassa ja niistä aiheutuneet toimenpiteet. Kolmas suuri muutoksen aiheuttaja oli edessä oleva sote-uudistus. Näiden tekijöiden yhteisvaikutus näkyi sekä palveluiden tuotannossa että henkilöstön työkuormassa.



Sote-uudistus näkyi toimintavuoden aikana etenkin sosiaali- ja terveystieteiden henkilöstön siirtymisenä muualle sekä rekrytointin vaikeuksina, jotka tekivät palveluiden tuottamisesta erittäin haastavaa.

Aluehallintoviraston jälkitarkastus jatkui vuoden 2022 aikana: Se oli suunnattu Elinvoima-toimialan ylimmän johdon työkuormitukseen ja rasitukseen.

Vuosi 2022 oli sangen vauhdikas. Kesäkuun alussa työnsä aloittaneen kaupunginjohtajan valinta ja hänen irtisanoutumisensa koeajalla antoivat Lohjalle harmillista mediakuuluisuutta. Entuudestaan tutun henkilön valinta kaupunginjohtajaksi toi henkilöstölle vakautta sekä työrauhaa.

Kaikesta huolimatta vuoden 2022 tilikauden tulos on 10 M € ylijäämäinen. Se syntyi verotulojen ja valtionosuuksien kasvusta ja korona-avustuksista. Kuitenkin huoli on talouden kestävästä tulevaisuudesta. Hyvinvointialueiden aloitettua palvelutoimintansa vuoden 2023 alusta kaupungin rahoitus muuttui ratkaisevasti ja selviämisen veloista, vastuista sekä investointien poistoista tulee olemaan erittäin haastavaa. Rahan pitää riittää myös tulevaisuusinvestointeihin, mikä vaatii vaikeita päätöksiä niin valtuustolta kuin muiltakin toimielimiltä.

Kaupungin strategian toteutuminen päätöksenteossa ei tarkastuslautakunnan mielestä ole toteutunut riittävällä tavalla. Strategiaa ja siitä johdettuja toimintaohjeita ei ole otettu huomioon päätöksenteossa siten, että strategian vaikutus toteutuu riittävästi eri toimielinten päätöksissä. Strategian tulee olla selkäranka, jota noudatetaan ja johon valmistelu nojautuu. Uusi kaupunkistrategia antaa paremmat eväät seurantaan.

Huolta lautakunnassa on herättänyt investointien toteuma. Lautakunta näki ongelman kokonaisprosessin toimimisessa. Investointitoteuma oli 67,1 % ja poikkeama melkein 14 M €. Seuraavalle vuodelle jäävät lopputyöt haittaavat sitä seuraavan vuoden hankkeita.

Positiivista vuonna 2022 oli, että kaupunki selvisi ulkoisten tekijöiden aiheuttamista häiriötekijöistä pienin vaurioin. Olemme pystyneet tuottamaan kaupunkilaisille palveluita varsin mallikkaasti. Kiitos henkilöstön jaksamisesta ja venymisestä työssään suurten muutosten keskellä.

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja
Jarmo Aho

2. Tarkastuslautakunnan arviointitehtävän toteuttaminen







Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toiminta

Tarkastuslautakunta on lakisääteinen lautakunta, ja se toimii kaupunginvaltuuston alaisena. Tarkastuslautakunnan toiminnasta ja tehtävistä säädetään kuntalaissa. Lohjan kaupungin hallintosäännössä on tarkastuslautakuntaa ohjaavia pykäläiä.

Tarkastuslautakunta saavutti sille talousarviossa asetetut tavoitteet. Arviointikertomus vuodelta 2021 allekirjoitettiin 27.5.2022. Tarkastuslautakunta seurasi erityisen aktiivisesti kaupungin talouden kehitystä.

Tarkastuslautakunnan jäseniä osallistui Auditio 2022 - seminaariin 12.-13.5.2022 ja tarkastuslautakunnan risteilyseminaariin 28.10.2022.

Niitä luottamushenkilöitä, jotka ovat velvollisia antamaan sidonnaisuusilmoituksen, pyydettiin päivittämään rekisteriin mahdolliset muutokset. Tarkastuslautakunta tarkasti päivitettyt ilmoitukset marraskuun 2022 kokouksessaan.

Tarkastuslautakunnan tehtävät kuntalain 121 §:n mukaan:	
	Valmistele valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat.
	Arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.
	Arvioi talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
	Huolehtii kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.
	Valvoo 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.
	Valmistele kunnanhallitukselle esityksen tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Kaupunginvaltuusto nimesi tarkastuslautakunnan toimikaudeksi 1.8.2021 - 31.5.2025 kokouksessaan 25.8.2021 § 121.

Hallintosäännön 9 §:n mukaan tarkastuslautakunnassa on seitsemän (7) jäsentä, joista valtuusto valitsee lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi kahden jäsenen tulee olla valtuutettuja. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen.

Arviointikertomus 2022

Tarkastuslautakunta keskittyi toimintavuotenaan pääasiassa valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisen arviointiin.

Tarkastuslautakunta	
Varsinaiset jäsenet	Henkilökohtainen varajäsen
Jarmo Aho, valtuutettu puheenjohtaja	Jukka Peippo
Merja Eräpolku, valtuutettu varapuheenjohtaja	Lassi Hyttinen
Paul Packalén, valtuutettu	Ari Pihlström
Jarmo Malinen	Heidi Saario
Susanne Sjöblom	Sari Lahdelma
Kristian Sarvi, valtuutettu	Liisa Jääskeläinen
Pirjo Riikonen	Janne Gren

Vuoden arvioinnissa kokouksien aiheina olivat:

- Talousjohtajan talouskatsaukset
- Kaupunginjohtajan ajankohtaiskatsaukset
- Henkilöstöjohtajan ajankohtaiskatsaukset
- Tilintarkastuksen raportointi
- Sisäisen tarkastuksen vuosisuunnitelman esittely ja katsaus tehtyihin selvityksiin
- Teknisen toimen ajankohtaiskatsaus
- Tarkastuslautakunta tutustui Lohjan Yhteislyseon lukion työmaahan
- Sosiaali- ja terveyslautakunnan alaisen toiminnan ajankohtaiset asiat
- Elinvoimatoimialan ajankohtaiskatsaus
- Lapsiperheiden sosiaalipalveluiden ajankohtaiskatsaus
- Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden ajankohtaiskatsaus
- Hallituksen lausunto vuoden 2021 arviointikertomuksesta valtuustolle ja tarkastuslautakunnalle
- Tilintarkastuspalveluiden kilpailutuksen valmistelu
- Sotesopimusten siirto – tilannekatsaus

Tilintarkastus

Lakisääteistä tilintarkastusta suoritettiin tilintarkastusyhteisö BDO Audiator Oy:n toimesta tilintarkastuksen tarkastussuunnitelman ja työohjelman mukaisesti. Tilintarkastuksen kustannukset olivat 31 414 € vuodelta 2022. Tarkastuslautakunnalta laskutettuja lakisääteisiä tilintarkastuspäiviä kertyi vuoden 2022 aikana 53 päivää, joista 27 kohdistui tilivuoteen 2021 ja 26 tilivuoteen 2022. Tilintarkastuksen kustannuksiin sisältyy tilintarkastajan raportointia, neuvontaa ja osallistumista tarkastuslautakunnan kokouksiin. Tilintarkastaja osallistui tarkastuslautakunnan kokouksiin kaksi kertaa. Lakisääteisen tilintarkastuksen ja koulutuksen lisäksi tilintarkastuspalveluja ostettiin hanketarkastuksiin ja konsernitilinpäätöksen konsultaatioon.

3. Vuoden 2022 toiminnan tavoitteiden arviointi





Onko talousarviossa 2022 asetetut sitovat tavoitteet johdettu kaupunkistrategiasta?
Ovatko sitovat toiminnan tavoitteet kaupungissa ja kaupunkikonsernissa saavutettu?

Yksittäisten valtuustotason tavoitteiden arviointia

Konsernipalvelut
Elinvoimatoimiala
Hyvinvointitoimiala

Elinvoimainen Lohja

 Tavoite	 Mittari	 Tilinpäätös
Uuden asiahallintajärjestelmän käyttöönotto toteutettu ja siirrytty uuden TOS:in (toiminnanohjaussuunnitelma) mukaiseen toimintamalliin	Uusi TOS otettu käyttöön hallintopalveluissa ja asioiden valmistelussa, koulutuksen valmistelijoille ja esimiehille järjestetty	Uusi asiahallintajärjestelmä on käytössä ja henkilökunta koulutettu sen käyttöön. TOS koulutuksia jatketaan vuoden 23 alussa.
Talouspalveluiden turvallinen sote-siirtymä	Talouden prosessit ja tehtäväkuvat tarkistettu.	Talouden prosesseja käyty läpi ja suunniteltu jatkoa muuttuneessa toimintaympäristössä. Ostolaskujen käsittelyn automatisointiprosessi jatkuu vuoden 2023 puolella, Taluspäällikön tehtävä muutettiin hallintopäällikön tehtäväksi, jolloin tehtävään sisällyttiin elinvoimatoimialan hallinnollisia tehtäviä. Kirjanpidon lähihenkilön tehtävät siirtyvät kirjanpito-päällikölle vuoden 2023 aikana.
Konserniohje päivitetty	Konserniohje päivitetty ja konserniyhtiöiden tavoitteet määritelty.	Konserniohje on päivitetty ja se on käsitelty kaupunginhallituksen konserni- ja omaisuusjaostossa. Tytäryhtiöiden lausunnot pyydetty. Ohje tulee valtuuston käsittelyyn keväällä 2023. Konserniyhtiöiden tavoitteet määritelty talousarvioon 2023.

Kaupungin korjausvelan hallinta (katu-, vesi-, kiinteistöverkostot) sekä pitkän tähtäyksen suunnitelmakorjauksien (PTS) systemaattinen toteuttaminen	Investointibudjetin kohdentaminen PTS korjauksiin. Mäntynummen alueen koulu- ja päiväkotiverkon linjaukset hyväksytyt ja toteuttamissuunnitelmien laadinta aloitettu.	Vuoden 2022 investointien toteutumaprosentti oli n. 85 % kaupunkitekniikan hankkeiden osalta ja 70 % tilahankkeiden osalta.
Rakennusrekisterin ajantasaistaminen. Tavoite saada rekisteriin lisättyä 10 % arvioidusta puuttuvien rakennusten määrästä. Puuttuvien määräksi arvioitu noin 10.000 rakennusta	Rakennusten määrän kasvu rekisterissä.	Etenee tasaisen tahdin mukaisesti
Kaavoitusohjelman mukainen eteneminen kaavoituksessa	Muijalan ja Pitkäniemien sekä Hiidensalmen itäosien kaavat hyväksytyt, Lempolan osalta yleiskaavan hyväksyminen ja asemakaavoituksen aloitus. Muut kaavat kaavoitusohjelman mukaan.	Osittain toteutunut. Muijalan asemakaava ja Lempolan (Lohjansolmun) yleiskaava hyväksytyt, asemanseudun asemakaavoitus aloitettu. Hiidensalmi II hyväksymisvaiheessa ja Pitkäniemi ehdotusvaiheessa.
Lohjan tulevaisuustarkastelu ja maankäytönrakennemallin päivittäminen	Rakennemalli valmis. Hyväksyntä 2022 keväällä.	Tavoite täytetty.
Talouden tasapainottamisohjelman mukaiset muutokset on toimeenpantu yhdessä henkilöstön ja asiakkaiden kanssa.	Tasapainottamisohjelman toteutuminen 100 %.	Talouden tapainotusohjelmaa toteutettiin vuoden aikana alkuperäisen suunnitelman mukaisesti. Valtuusto päätti muuttaa aikaisempaa suunnitelmaa ja avoimen varhaiskasvatuksen lakkauttaminen peruttiin.

Tarkastuslautakunnan arviointi:






Kaupunkistrategia päivitettiin joulukuussa 2022, ja tarkastuslautakunta suhtautuu uuteen strategiaan toiveikkaasti. Tarkastuslautakunta painottaa strategiatyössä missio-visio-strategia -luokkien pitämistä erillisinä, jotta tiilikausittaisten toiminnallisten tavoitteiden asettaminen ja seuraaminen muodostuisi konkreettiseksi ja kaupunkilaisten kannalta selkeäksi.

Tulosmittareiden määrittelyissä on edelleen puutteita: Toimielimen työskentelyn tuloksellisuutta ei pidä mitata toimielimen toiminnan laajuutta koskevien tunnuslukujen avulla, kuten pidettyjen kokousten lukumäärillä, vaan toimielimelle asetettujen tulostavoitteiden saavuttamisen astetta.

Tulosmittareita on seurattava säännöllisesti, vähintään vuosittain tilinpäätöksen osana.

Tarkastuslautakunta toteaa, että konserniohje jäi vuonna 2022 päivittämättä. Asiahallintajärjestelmä Dynasty 10 päivitettiin, ja henkilöstön käyttökoulutus on aloitettu. Rakennusrekisterin ajantasaistaminen ei ole edennyt suunnitelman mukaisesti. Mäntynummen alueen koulu- ja päiväkotiverkkojen linjaukset eivät ole valmistuneet vuoden 2022 aikana.

Hyvinvoiva Lohja

 Tavoite	 Mittari	 Tilinpäätös
Joukkoliikenteen uusi liikennestrategia/palvelutaso valmistunut ja hyväksytty	Vuoden 2023 budjettivaraukset on tehty sekä aloitettu strategian mukaisen toiminnan suunnittelu ja resursointi	Joukkoliikennetyöryhmä on saanut työnsä valmiiksi ja esittänyt uutta palvelutasoa hyväksyttäväksi. Asia on käsitelty kaupunkikehityslautakunnassa, mutta odottaa vielä kaupunginhallituksen ja valtuuston päätöksiä. Periaatepäätös siirtymisestä ELY-keskus vetoiseen järjestämistapaan on tehty.
Työterveyshuollon vaikuttavuus kasvaa edelliseen vuoteen verrattuna	Sairauspoissaolot vähenevät edelliseen vuoteen verrattuna	Sairauspoissaolot lisääntyivät jonkin verran edelliseen vuoteen verrattuna: poissaoloprosentti koko vuoden osalta oli 5,52 (edellinen vuosi 4,84).
Tietosuojan sisäiset vastuut määritelty ja prosessi kunnossa.	Valmisteltu uudet tietosujoorganisaation vaatimat roolit ja niiden vaatimat henkilöresurssit. Laadittu tarvittavat asiakirjat.	Päätöiminen tietosuojavastaava on nimetty, rekisteriselosteet käyty läpi ja tietosuojaan liittyviä dokumentteja päivitetty. Käyty tietosuojaan liittyviä asioita läpi jokaisen yksikön kanssa.
Kestävän kehityksen ja Hinku-toiminnan kehittäminen	Kestävän kehityksen ja luonnonvara teeman edistämisen toimenpiteitä käynnissä, HINKU-toimenpiteitä käynnissä energiatehokkuuden näkökulmasta	Energistä tietotaitoa kaupungin tilapalveluihin -hanke päättynyt. Hankkeen myötä aloitettu kilpailutus älytermoistaateista kolmeen kiinteistöön.

		<p>Ilmasto- ja kiertotalousjohtamisen hanke saatu hyvin vauhtiin.</p> <p>Ekotukitoimintaa pyritty aktivoimaan uudestaan mm. tiedottamalla mahdollisista energiansäästötoimenpiteistä.</p> <p>Kouluille, päiväkodeille ja kirjastoille organisoitiin 50/50 energiansäästökampanja, jonka on tarkoitus alkaa tammikuussa 2023.</p>
<p>Henkilöstön veto- ja pitovoimaisuuden vahvistaminen</p> <p>Henkilöstön työhyvinvoinnin sekä työkyvyn ylläpito</p> <p>Henkilökunnan osaamisen varmistaminen ja kehittäminen</p>	<p>Työnantajamielikuvan paraneminen vuoteen 2021 verrattuna.</p> <p>Vakituisten tehtävien 100 % täyttöaste.</p> <p>Poissaolojen määrä laskee vuoteen 2021 verrattuna.</p> <p>Rekrytointitapahtumiin osallistuminen mahdollisuuksien mukaan ja koulutusyhteistyön toteutuminen oppilaitosten kanssa.</p>	<p>Työnantajamielikuvaa ja henkilöstön hyvinvointia vahvistettiin vuoden aikana useilla eri toimenpiteillä.</p> <p>Vakituisten tehtävien täyttöastetta pyrittiin nostamaan erityisesti niissä henkilöstöryhmissä, joissa henkilöstön saatavuus on ollut haasteellista. Tavoitetta ei tästä huolimatta saavutettu esimerkiksi lasten ja nuorten sosiaalityön osalta.</p> <p>Henkilöstön poissaolojen määrä nousi vuoden 2022 aikana. Erityisesti alle 6 päivän poissaolot kasvoivat vuoden aikana huomattavasti. (poissaoloprosentti 2021 4,8 %, 2022 5,7 %)</p> <p>Koulutusyhteistyötä vahvistettiin vuoden aikana mm. alueellisella koulutusvaliokunnalla.</p>

Tarkastuslautakunnan arviointi:






Tarkastuslautakunta toteaa, että sairauspoissaolojen prosentuaalinen raportointi on epäselvää ja vaikeasti tulkittavaa. Termillä 'poissaoloprosentti' lienee tekninen määritelmä, joka ei käy asiayhteydestä selväksi. Yksinkertaisempi mittari olisi antaa keskimääräinen poissaolopäivien lukumäärä. Henkilöstön lisääntyneet poissaolot ovat sinänsä olennainen huolen aihe.

Tarkastuslautakunta ottaa esimerkiksi erityisen epätydyttävästä tulostittarin määrittelystä Kestävän kehityksen ja Hinku-toiminnan, joilla kummallakin on sinänsä kunnianhimoinen ja tärkeä tavoite. Tulostittarit on syytä määritellä siten, että ne mittaavat toiminnan konkreettista tulosta eivätkä hallinnollisen

toiminnan laajuutta. Konkretiaa on nähtävissä kirjastojen '50/50 energiansäästökampanjassa', mutta siinäkin toivottujen säästöjen mittakaava sekä jo kampanjan nimi herättävät kysymyksiä ilman vastauksia.

Tarkastuslautakunnalla ei ole tietoa siitä, millainen koulutushaaste henkilökunnan osaamisen kehittäminen on, ja kuinka siihen löydetään konkreettinen, kustannustehokas ratkaisu. Tarkastuslautakunta esittää, että osana työhyvinvoinnin parantamista selvitetään kaupungin organisaatiossa esiintyviä osaamisvajeita ja uusien tietoteknisten järjestelmien käyttöönoton tuottamaa tuottavuuslisää.

Aasukkaiden Lohja

 Tavoite	 Mittari	 Tilinpäätös
Lohjan yleisen viihtyvyyden, puistoalueiden sekä Aurlahden vapaa-ajan toiminnallisuuden kehittäminen	Aurlahden kehittämissuunnitelma hyväksytty ja kohdennettu investointimäärärahaa eri kohteisiin. Taimiston I vaihe valmistunut ja Ojamon liikuntapuiston toteuttaminen aloitettu.	Aurlahden kehittämissuunnitelma on edelleen suunnitteluvaiheessa. Taimiston I vaihe lähes valmis. Ojamon liikuntapuisto toteutettu.
Lapsivaikutusten arviointi otettu käyttöön päätöksen teon tueksi.	Jokaisessa päätöksentekoon tulevassa asiassa on arvioitu lapsivaikutukset.	Vuoden aikana henkilöstöä on koulutettu lapsivaikutusten arviointien tekemiseen. Lapsivaikutusten arviointeja on tehty vuoden aikana merkittävimmistä päätöksistä.

Tarkastuslautakunnan arviointi:



Lapsivaikutusten arviointi on otettu osaksi päätöksentekoprosessia, ja arviointeja mainitaan tehdyn merkittävimmistä päätöksistä. Avoimeksi jää esimerkiksi se, onko Järnefeltin koulun liikuntasalin rakentaminen tai rakentamispäätöksen lykkääminen sellainen merkittävä päätös, josta arviointi on tehty tai olisi pitänyt tehdä. Toinen vastaava esimerkki on Ojamon aidattu tekonurmikenttä, joka ei ole enää nuorten vapaasti käytettävissä aiempaan tapaan.

Vaikka lapsivaikutuksen arviointi ei kenties aina olisikaan ratkaiseva päätöksenteon lopputuloksen kannalta, tarkastuslautakunta näkee arvoa sillä,

että arviointi on tehty ja dokumentoitu.

Lapsivaikutusten lisäksi on syytä arvioida päätöksenteon seurauksia seniorikansalaiseen ikäryhmään: Kuinka esimerkiksi kaavoitukseen liittyvät seikat vaikuttavat ikääntyvien mahdollisuuksiin selvittää itsenäisesti omassa kodissaan.

4. Talouden toteutuminen

Tuotot:

- Korona-avustuksia 6,9 M €
- Avustuksia siirrettiin vuodelle 2023 n. 2 M €

Kulut:

- Henkilöstömenot, 100,3 %
- Kasvu edelliseen vuoteen 4,8 %; kunta-alan palkkaratkaisu
- Korona-kertakorvaus hoitajille 600 €; 312 400 €
- Palveluiden ostot, 106,6 %; 8,6 %:n kasvu edelliseen vuoteen
- Asiakaspalveluiden ostot 104,8 %, ylitys 5,2 M €
 - o Lastensuojelu 144,3 %, ylitys 3,1 M €
 - o Erikoissairaanhoido 98,6 %
 - o Kotona asumisen tuki 116,6 %, ylitys 1,8 M €
 - o Liikuntakeskus 101,8 % (vastikkeiden lisääntyminen)
 - o Oppilashuollon henkilöstöresurssin ostot 886,0 %, ylitys n. 0,2 M €
- Työvoiman vuokraus, tot. 1 321 426 € (ta-varaus 2000 €)
- Sosiaali- ja terveyspalveluiden ostot 131,3 %, ylitys n. 2,1 M €
- Rakentamisen ja alueiden rakentamisen palvelut 124,76 % (n. 1,2 M € enemmän kuin 2021), verottajalle ilmoitetut urakat 234,8 %, ylitys 0,5 M €
- Erikoissairaanhoidon käytön mukainen tasaus 0,4 M € + kalliin hoidon tasaus n. 1,26 M €; alijäämän kattaminen 4,0 M €

Kulut:

- Aineet, tarvikkeet ja tavarat 106,5 %
 - o Kirjallisuus 118,9 %, ylitys 225 750 €
 - o Elintarvikkeet 112,6 %, ylitys 278 131 €
 - o Hoitotarvikkeet 121,3 %, ylitys 667 534 €



Tarkastuslautakunnan arviointi:

Tarkastuslautakunta toteaa myönteisenä sen, että kaupungin lainamäärä on pienentynyt merkittävästi, 13,5 M € euroa tilikauden 2022 aikana. Valitettavasti tämä kehitys on pääosin seurausta ulkoisista syistä, kuten valtionosuuksien ja COVID-19-korvauksien korkeasta tasosta, joka on ennako-odotuksia korkeamman verokertymän ohella tuottanut yli 27 M € vuosikatteen. Tätä ei kuitenkaan voi pitää merkinä erityisen hyvistä olosuhteista tai menestyksekkästä kuntatalouden hoidosta, eikä tilanteen voida olettaa säilyvän tulevana vuosina samanlaisena.

Yli puolet kaupungin taloudellisesta toiminnasta on siirtynyt hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta, mutta kaupungin taseeseen sisältyy aiemman Hyvinvointitoimialan kiinteistöjä ja niiden rahoituksesta kertynyttä lainakuormaa. Tämän kiinteistömäärän tulevasta arvosta kaupungilla ei ole tietoa.

Ennätykselliseksi kohonnut inflaatio on vaikuttanut kaupungin talouteen jo tilikauden 2022 aikana. Kaupungin rahoitusrakennetta on muutettu enemmän

pitkäaikaisiin lainoihin nojautuvaksi, ja tehdyt koronvaihtosopimukset (suojaukset) todennäköisesti osoittautuvat kaupungin kannalta onnistuneiksi.

Tuloslaskelma € / ulkoiset	TA	LMR	Ta 2022	Käyttö 2022	Jäljellä	Tot.%Ta 2022	TP 2021	muutos vuoteen 2021	muutos % vuoteen 2021
Toimintatuotot	50 152 030	2 018 610	52 170 640	60 809 279	-8 638 639	116,6 %	62 260 540	-1 451 261	-2,4 %
Valmistus omaan käyttöön	120 000	0	120 000	167 352	-47 352	139,5 %	177 151	-9 799	-5,9 %
Toimintakulut	-324 696 905	-2 018 610	-326 715 515	-336 917 169	10 201 654	103,1 %	-316 483 279	-20 433 890	6,1 %
Toimintakate	-274 424 875	0	-274 424 875	-275 940 538	1 515 663	100,6 %	-254 045 588	-21 894 950	7,9 %
Verotulot	207 220 000	0	207 220 000	213 408 747	-6 188 747	103,0 %	206 932 436	6 476 311	3,0 %
Valtionosuudet	87 100 000	0	87 100 000	89 610 721	-2 510 721	102,9 %	79 500 568	10 110 153	11,3 %
Rahoitustuotot ja -kulut	272 000	0	272 000	50 348	221 652	18,5 %	-140 451	190 799	379,0 %
Vuosikate	20 167 125	0	20 167 125	27 129 276	-6 962 151	134,5 %	32 246 967	-5 117 691	-18,9 %
Poistot ja arvonalentumiset	-17 620 900	0	-17 620 900	-17 173 285	-447 615	97,5 %	-15 788 163	-1 385 122	8,1 %
Tilikauden tulos	2 546 225	0	2 546 225	9 955 991	-7 409 766	391,0 %	16 458 804	-6 502 813	-65,3 %
Poistoeron muutos	57 000	0	57 000	67 158	-10 158	117,8 %	67 158	0	0,0 %
Tilikauden ylijäämä (alij)	2 603 225	0	2 603 225	10 023 150	-7 419 925	385,0 %	16 525 962	-6 502 812	-64,9 %

Toimintatuotot ylittyivät 8,7 M €. Suurin osa ylityksestä koostui valtion tuista ja avustuksista. Edelliseen vuoteen toimintatuotot vähenivät 2,4 %. Toimintakulut ylittyivät 10,2 M €, palvelujen ostojen osuus ylityksestä oli 9,8 M €. Edelliseen vuoteen verrattuna toimintakulut kasvoivat 6,1 %.

Toimialojen osalta valtuustoon nähden sitovana tasona oli toimintakate eli tuottojen ja kulujen erotus. Lohjan kaupungin toimintakate toteutui 1,5 M € talousarviota heikompana.

Toimielimistä vain konsernipalvelujen ja tarkastuslautakunnan toimintakate pysyivät talousarviossa. Rahoituspalveluiden toimintakate ylittyi positiivisesti.

	TA 2022 alkup.	LMR 2022	TA 2022 sis. Lmr	Käyttö 2022	Ero	Tot. %	Käyttö 2021	Muutos 22- 21
10 Luottamushenkilöhallinto	-1 161 000	0	-1 161 000	-1 394 347	-233 347	120,1	-1 786 247	391 900
16 Konsernipalvelut	-8 579 820	0	-8 579 820	-8 047 549	532 271	93,8	-4 258 500	-3 789 049
20 Keskusvaalilautakunta	-259 720	0	-259 720	-53 152	206 568	20,5	-199 364	146 212
30 Tarkastuslautakunta	-84 730	0	-84 730	-73 248	11 482	86,4	-61 790	-11 458
40 Elinvoima	-2 299 565	0	-2 299 565	-3 883 459	-1 583 894	168,9	-4 622 079	738 620
50 Hyvinvointi	-264 240 040	0	-264 240 040	-265 054 534	-814 494	100,3	-247 634 421	-17 420 113
90 Rahoitus	2 200 000	0	2 200 000	2 565 750	365 750	116,6	4 516 813	-1 951 063
Yhteensä	-274 424 875	0	-274 424 875	-275 940 538	-1 515 663	100,6	-254 045 588	-21 894 951

Verotulot toteutuivat 6,2 M € suunniteltua parempina ja valtionosuudet 2,5 M € parempina.

	2021	TA 2022	2022	ero TA:oon 2022	muutos- % 22/21
Verotulot	206 932 535	207 220 000	213 408 747	6 188 747	3,1 %
5000 Kunnan tulovero	180 563 626	185 820 000	185 348 740	-471 260	2,7 %
5002 Osuus yhteisöveron tuotosta	0	0	0	0	****
5100 Kiinteistöverot	13 679 795	13 630 000	14 365 121	735 121	5,0 %
5200 Yhteisöverot	12 689 114	7 770 000	13 694 885	5 924 885	7,9 %
Valtionosuudet	79 368 773	87 100 000	89 610 721	2 510 721	12,9 %
5501 Peruspalvelujen valtionosuudet	60 925 596	66 740 000	68 594 535	1 854 535	12,6 %
5802 Opetus- ja kulttuuritoimi	-1 399 089	-1 400 000	-660 162	739 838	-52,8 %
5890 Verotulomenetyksen kompensatio	19 842 266	21 760 000	21 676 348	-83 652	9,2 %
Verotulot ja valtionosuudet yhteensä	286 301 308	294 320 000	303 019 467	8 699 467	12,9 %

Lohjan kaupungin tunnusluvut

Tunnusluku	2018	2019	2020	2021	2022
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	15,92	16,37	15,92	19,67	18,05
Vuosikate/Poistot, %	37,57	40,22	174,13	204,25	157,97
Vuosikate, euroa/asukas	128,23	139,28	734,31	701,20	592,20
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta €	-79 584	-84 488	-70 551	-64 201	-41 215
Investointien tulorahoitus, %	20,85	25,25	97,88	92,49	92,37
Laskennallinen lainanhoitokate	0,61	0,59	2,54	2,23	1,84
Kassan riittävyys, pv	5,81	7,58	9,05	22,80	17,01
Omavaraisuusaste, %	38,85	35,06	36,93	38,36	40,76
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	66,50	71,45	67,87	68,68	64,51
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista (uusi tunnusluku)	54,20	59,29	55,08	56,76	50,68
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 euroa	235	-9 214	5 198	21 724	34 221
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	5	-200	113	472	747
Lainakanta 31.12., 1000 euroa	157 001	176 435	178 390	193 194	179 686
Lainakanta 31.12, € / asukas	3 391	3 838	3 888	4 201	3 922
Lainasaamiset, 1000 €	3 123	3 057	3 750	3 694	3 549
Asukasmäärä	46296	45965	45886	45988	45811

Konsernin tunnusluvut

Tunnusluku	2018	2019	2020	2021	2022
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	39,77	41,30	45,06	48,66	45,75
Vuosikate/Poistot, %	50,73	63,56	162,70	186,68	145,37
Vuosikate, euroa/asukas	276	336	980	1 014	803
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta €	-94 835	-102 330	-99 410	-86 661	-66 441
Investointien tulorahoitus, %	34,05	33,58	72,31	88,06	85,42
Pääomamenojen tulorahoitus, %	55,78	54,06	91,58	69,45	63,62
Lainanhoitokate	-1,17	-1,20	-4,56	2,88	2,26
Kassan riittävyys, pv	15,56	16,51	24,38	29,09	22,11
Omavaraisuusaste, %	31,29	28,24	29,09	31,28	32,81
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	67,51	70,75	71,50	69,57	67,91
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 euroa	6081	-3128	14 786	35 391	48 168
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	131,34	-68,05	322,23	769,57	1 051
Konsernin lainat, €/asukas	4 808	5 384	5 713	5 964	5 769
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	222 603	247 478	262 132	274 250	264 298
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	53	53	1	49	52
Velat ja vastuut käyttötuloista, %		64,45	59,71	58,62	55,08
Lainat ja vuokravastuut €, 31.12.; 1000 €		288 174	287 809	299 927	289 975
Lainat ja vuokravastuut €/asukas		6 269	6 272	6 522	6 333
Asukasmäärä	46296	45965	45886	45988	45811

**Tarkastuslautakunnan arviointi:**

Vuonna 2022 valtuuston hyväksymistä investointimenoista jäi käyttämättä 11,7 M € (vuonna 2021 jäi 9 M €). Tilinpäätöksestä käy ilmi, että alkuperäisen talousarvion 32 M €:n investointimenoihin tehtiin peräti 11 M €:n lisäys, mutta lopulta kuitenkin investointeihin käytettiin vähemmän kuin alkuperäisessä talousarviossa oli esitetty. Tämä osoittaa, että talousarviota laadittaessa vuonna 2021 käsitys seuraavan vuoden rakennushankkeiden etenemisestä ei ole ollut kovin varmallalla pohjalla. Yleiseksi syyksi hankkeiden hitaaseen etenemiseen on mainittu työvoimapula. Lohjan lukion ilmeisen hankalan peruskorjauksen viivästyminen selittää merkittävän osan investointisuunnitelman huonosta toteutumisesta. Tarkastuslautakunta muistuttaa, että rakennusteknisesti ja arkkitehtonisesti vaativiin hankkeisiin liittyy tavallista suurempi lisäkustannusten ja viivytysten riski.

Vuoden 2021 arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta huomioi, että viimeisten viiden vuoden aikana investointibudjetista keskimäärin viidesosa on jäänyt toteutumatta ja esitti huolensa siitä, että investointien jatkuva korkea taso johtaa kaupungin liialliseen velkaantumiseen tulevina vuosina.

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että investointien raportoinneissa tulisi esittää hankkeiden kokonaisarvo ja sen toteutuminen.

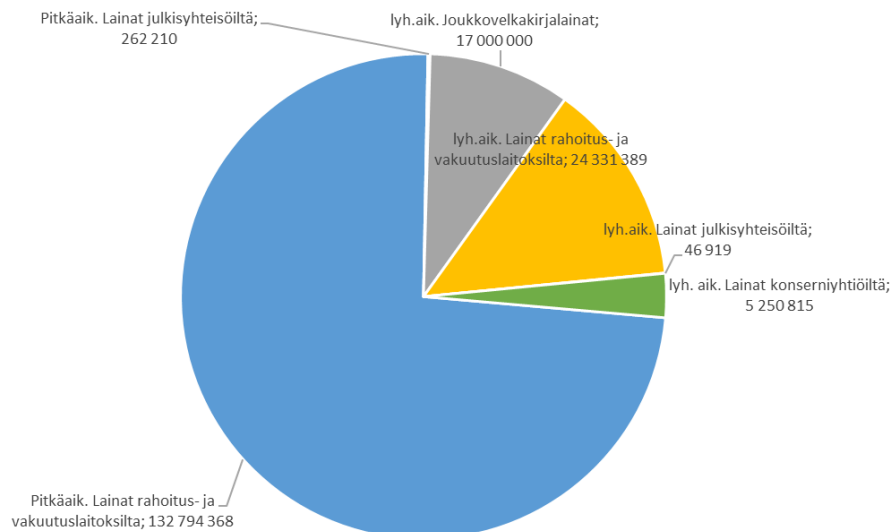
Investointien Projektierittely €
Tammikuu-Joulukuu 2022
444 Lohjan kaupunki: Netto

	Ta 2022	Käyttö 2022	Jäljellä	Käyttö %	TP 2021	Käyttö 2021
0 Ei projektia	0	0	0	0	601 387	601 387
9100 Maa ja vesialueet	-2 450 000	-1 674 403	-775 597	68,3	-1 530 981	-1 530 981
9150 Osakkeet ja osuudet	0	232 760	-232 760	*****	168 946	168 946
9151 Tunnin juna osakkeet	0	-1 093 391	1 093 391	*****	-722 244	-722 244
9200 Tietohallinto	-600 000	-158 274	-441 726	26,4	-702 688	-702 688
9210 Hyvinvoinnin irtain omaisuus	-1 940 000	-2 004 361	64 361	103,3	-873 729	-873 729
9250 Konekeskus	-170 000	-211 513	41 513	124,4	-403 531	-403 531
9252 Ruokapalvelut	-150 000	-148 825	-1 175	99,2	-146 715	-146 715
9254 Kiinteistöpalvelut	-150 000	-40 000	-110 000	26,7	-44 000	-44 000
9258 Hinku ja varautuminen	-100 000	-38 930	-61 070	38,9	0	0
9280 Kaupunkisäilytysten irtain	-100 000	-20 436	-79 564	20,4	-158 290	-158 290
9509 Pentinkulman hankesuunnitelma	-100 000	0	-100 000	0	-39 614	-39 614
9510 Muut sos. terv. hankkeet	-1 300 000	-200 096	-1 099 904	15,4	-105 941	-105 941
9520 Mäntynummen koulualue	0	0	0	0	0	0
9523 Virkkalan päiväkotit	0	-5 034	5 034	*****	0	0
9524 Laurentius talo, Laban	-60 000	-61 944	1 944	103,2	-5 763 897	-5 763 897
9525 Ojamon koulu	-50 000	-50 069	69	100,1	-4 506 397	-4 506 397
9526 Rauhala/Jämefeltn koulu	-5 200 000	-2 856 835	-2 343 165	54,9	-8 303 209	-8 303 209
9528 Lohjan lukio	-11 460 000	-4 626 627	-6 833 373	40,4	-535 419	-535 419
9529 Muut koulut ja päiväkodit	-850 000	-1 111 319	261 319	130,7	-716 966	-716 966
9540 Kulttuuri ja vapaa aika	0	-7 862	7 862	*****	-76 623	-76 623
9550 Muut tilahankkeet, elinvoima	-700 000	-628 279	-71 721	89,8	-2 135 823	-2 135 823
9551 Tennarin liikuntatilat	-500 000	-569 749	69 749	113,9	0	0
9552 Neidonkeitaan peruskorjaus	-100 000	-11 726	-88 274	11,7	0	0
9553 Ventelän paloaseman korjaus	-600 000	-85 231	-514 769	14,2	-19 272	-19 272
9554 Virkkalan paloaseman korjaus	0	-22 416	22 416	*****	0	0
9559 Korjausvelkaa lyh. investoinnit	0	0	0	0	-14 112	-14 112
9599 Muut tilahankkeet, hyvinvointi	-950 000	-945 779	-4 221	99,6	-273 694	-273 694
9600 Ympäristötyöt	-1 300 000	-1 113 884	-186 116	85,7	-463 809	-463 809
9602 Liikunta alueet	-1 740 000	-1 692 439	-47 561	97,3	-353 646	-353 646
9603 Taimiston liikuntapuiston rake	-1 740 000	-1 474 211	-265 789	84,7	-492 635	-492 635
9605 Asuntomessualueen kunnallistek	0	0	0	0	-971 883	-971 883
9606 Pappilankorpi 2 kaava alue	-600 000	0	-600 000	0	0	0
9607 Vivamon kaava alue	-100 000	-45 517	-54 483	45,5	0	0
9608 Gunnarlan kaava alue 2	-1 000 000	-846 196	-153 804	84,6	0	0
9609 Muijalan kaava alue	-300 000	0	-300 000	0	0	0
9649 Muut kaavatiet	-3 580 000	-3 348 199	-231 801	93,5	-3 032 175	-3 032 175
9653 Karnaisten yritysalue	-300 000	0	-300 000	0	-183 066	-183 066
9699 Muut vesihuoltohankkeet	-4 200 000	-3 578 298	-621 702	85,2	-1 789 643	-1 789 643
Yhteensä	-42 390 000	-28 439 084	-13 950 916	67,1	-33 589 670	-33 589 670

Talouden tunnuslukujen vertailua verrokkikuntiin

Kunta	Asukas- määrä (31.12.)	Vero- prosentti	Verotulot €/asukas	Valtion- osuudet €/asukas	Verotulot + valt.os. yhteensä €/asukas	Vuosikate €/asukas	Poistot €/asukas	Investoinnit, netto €/asukas	Lainat kunta €/asukas	Konsernin lainakanta €/asukas	Kunta, vuosikate, % poistoista	Konsernin kertynyt yli- /alijäämä €/asukas	Konsernin vuosikate % €/poistoista
Lohja	45 811	20,50	4658	1956	6615	592	375	621	3922	5769	158	1052	145
Vihti	28 954	20,50	4883	1245	6128	675	383	719	3899	4649	177	1246	161
Hyvinkää	46 789	20,25	5148	1503	6651	765	444	428	2392	6264	146	1535	146
Kirkkonummi	40 715	19,75	5482	876	6358	940	628	634	5067	7392	150	438	142
Järvenpää	45 632	20,25	5062	985	6047	387	474	1228	5510	10343	82	38	89
Porvoo	51 247	19,75	6176	1306	7482	1526	679	542	1696	5675	225	3305	168
Salo	50 969	20,75	4234	2579	6813	480	314	267	1661	3040	153	1359	162
Nurmijärvi					0								
Inkoo					0								
Raasepori	27 324	22,00	4650	2618	7268	425	290	457	3965	5084	146	502	156
Siuntio	6 225	21,25	5405	1059	6464	771	660	1049	3357	4060	117	963	-
Tuusula	40 383	19,75	5378	901	6279	640	485	1428	4039	6341	132	2001	125
Kerava	37 649	19,25	4752	1089	5842	164	491	406	2448	6603	33	3290	52
Mäntäsälä	20 895	21,00	4774	1714	6488	553	367	578	4613	9073	151	1616	96
keskiarvo		20,42	5 050	1 486	5 602	660	466	696	3 547	6 191	139	1 445	131

Lohjan kaupunki 2022, lainat yhteensä 179,7 milj. €



	2018	2019	2020	2021	2022
Pitkäaikainen	116 793 050	141 639 487	151 231 916	138 433 933	133 056 578
Lyhytaikainen	40 207 642	34 795 778	27 158 298	54 760 343	46 629 124
Lainat yhteensä	157 000 691	176 435 266	178 390 214	193 194 277	179 685 701
%-muutos ed. vuoteen	9,40 %	12,40 %	1,10 %	8,30 %	-6,99 %
Lainamäärä €/asukas	3391	3838	3888	4201	3922

Talusojohtajalta saadun talousskenaarion mukaan lainojen ja kumulatiivisen ali-/ylijäähän ennuste (M €) on seuraava:

	TP 2021	TP2022	TAE 2023	TAE 2024	TAE 2025	TAE 2026
Lainakanta yhteensä	193 194	179 686	186 686	197 986	201 986	211 986
Kumulatiivinen ali-/ylijäähän	21 722	31 677	43 694	42 850	41 352	34 253



Tarkastuslautakunnan arviointi:

Vaikka kaupunki teki 27,1 M €:n vuosikatteen ja 10,0 M €:n tuloksen, vuosikate asukasta kohden ei ole erityisen korkealla tasolla taulukon verrokkikuntiin verrattaessa. Myös verokertymä asukasta kohden on verrokkikunnista kolmanneksi alhaisin, ja vain yhdellä verrokkikunnista (Salo) merkittävästi Lohjan kaupunkia alhaisempi. Kaupungilla ei ole samanlaisia vahvuuksia kuin Kirkkonummella ja Porvoolla, jotka saavuttivat erinomaisen verokertymän vieläpä 0,75 prosenttiyksikköä alhaisemmalla kunnallisveroprosentilla. Valtionosuuksissa verrokkikuntien järjestys on karkeasti päinvastainen kuin verokertymää katsoessa, mikä alleviivaa kaupungin saavuttaman taloudellisen tuloksen vahvaa kytkentää valtion antamaan rahoitukseen.

Kaupunki on viime vuosina velkaantunut nopeasti mm. vilkkaan koulurakentamisen johdosta. Kaupungin velkaantuminen onkin ollut sekä Uudenmaan että koko Suomen kuntiin verrattuna keskimääräistä nopeampaa vuosina 2016–2021. Verrattuna lähikuntiin, Vihtiin ja Raaseporiin, lainamäärä asukasta kohden on kuitenkin samalla tasolla.

Kaupungin korkomenot vuonna 2022 olivat 3,1 M €, ja ylitystä talousarvioon on lähes 1,4 M €. Tulevaisuudessa korkomenot rasittavat kaupungin taloutta aiempaa raskaammin.

Tarkastuslautakunta toistaa aiemman huolensa velkamäärän kasvusta ja korostaa tavoitetta siitä, ettei kaupungin velkaantuminen jatku tulevina vuosina verrokkikuntia nopeammin. Lohjan raskaat kouluinvestoinnit eivät vielä ole ohi, mutta lukion ja Mäntynummen yhtenäiskoulun valmistumisen jälkeen investointitaso voisi laskea jopa alle (rakennuskustannusindeksillä korjattavan) 20 M € tason, kuten kaupunginhallitus totesi vastineessaan tilikauden 2021 arviointikertomukseen. Tämän tason saavuttaminen kuitenkin edellyttää, ettei uusia suuria rakennushankkeita aloiteta. Uuden uimahallin ja jäähallin toteuttaminen siirtäisi tämän tavoitetason saavuttamista useamman vuoden eteenpäin.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan on syytä arvioida uudelleen kestävä vuotuinen investointitaso ottaen selkeämmin huomioon se, miten merkittävästi kaupungin talous on sotesiirtymän vuoksi pienentynyt.

5. Henkilöstö

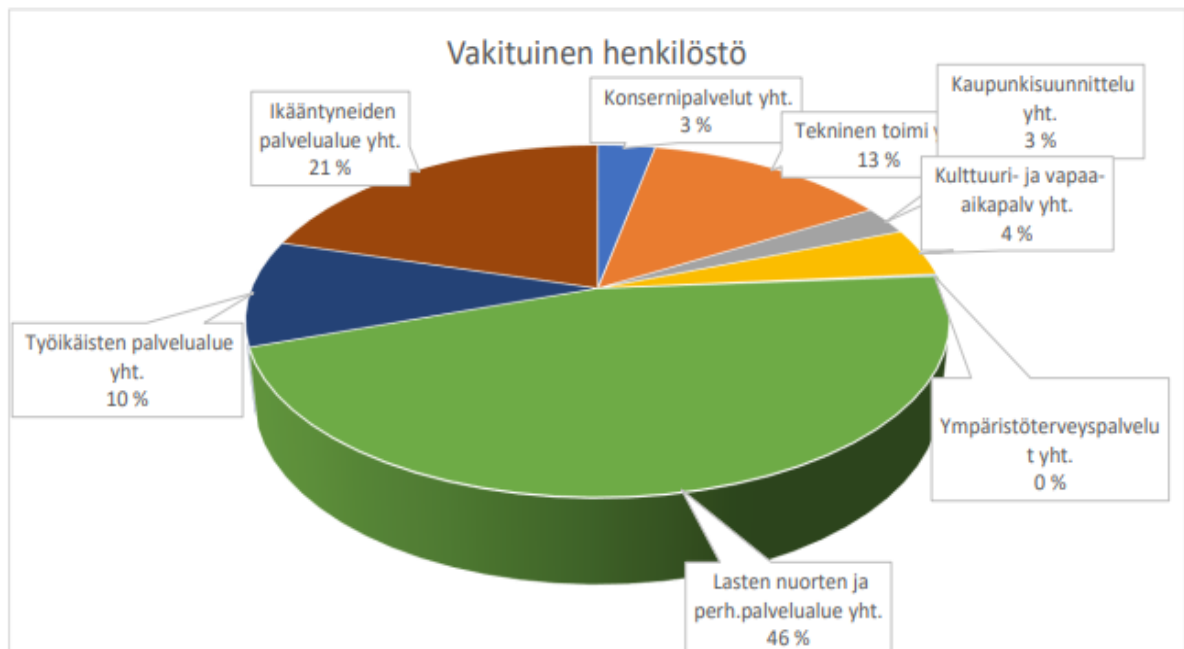
31.12.2022 tilanteessa Lohjan kaupungin palveluksessa työskenteli 3 065 henkilöä, eli 13 henkilöä enemmän kuin vastaavana ajankohtana vuonna 2021. Määräaikaisten osuus henkilöstöstä oli 24,8 %. Organisaatio on edelleen vahvasti naisvaltainen: naisten osuus on 82,7 % ja miesten osuus 17,3 %.

Täysin uusia vakituisia palvelussuhteita alkoi yhteensä 49 kpl. Palvelussuhde päättyi 981 vakituisen henkilön osalta. Heistä 717 siirtyi vuodenvaihteessa hyvinvointialueelle ja 73 vanhuuseläkkeelle.

Vuosi	Uudet palvelussuhteet	Päätyneet palvelussuhteet
2020	75	182
2021	60	234
2022	49	981

Suurin henkilöstömäärä oli lasten, nuorten ja perheiden palvelualueella (1 431 henkilöä / 46 %). Tyypillisin ammattinimike oli lähihoitaja. Seuraavaksi eniten kaupungin palveluksessa työskenneltiin lastenhoitajan, tuntiopettajan, luokanopettajan ja sairaanhoitajan nimikkeillä.

Henkilöstömäärän jakauma palvelualueittain:



Henkilöstömäärä ja osa-aikatyötä tekevän henkilöstön osuus vaihtelevat tosiasiallisesti kalenterivuoden aikana. Sen vuoksi tietyn päivän otanta ei kuvaa koko vuoden aikana

palveluksessa ollutta työvoimaa. Henkilötyövuosi kuvaa kokonaisuutta läpileikkaavammin, Kuntatyönantajat suosittaa käyttämään raportoinnissa HTV2 -lukua.

Henkilötyövuosi (HTV2) =
Palkallisten palveluksessaolopäivien lukumäärä
kalenteripäivinä / 365* (osa-aikaprosentti/100)

Henkilötyövuodella tarkoitetaan täyttä työaikaa tekevän henkilön koko vuoden työskentelyä. Osa-aikainen henkilöstö muutetaan henkilötyövuodeksi osa-aikaprosenttiaan vastaavasti (esim. osa-aikaisuus 50 %, koko vuoden työssä = 0,5 henkilötyövuosi). Osa-aikaisuus lasketaan työajasta. Vain osan vuotta palvelussuhteessa olleen työ lasketaan suhteessa koko vuoden kalenteripäiviin (esim. työssä 1.3. – 31.5. = 92/365 = 0,25 henkilötyövuotta). Edellä mainitulla tavalla lasketut henkilötyövuodet lasketaan yhteen. Henkilötyövuoden määrä on aina enintään yksi, jolloin ylityitä tai muullakaan tavoin tehtyä normaalin työajan ylittävää työaikaa ei oteta laskennassa huomioon.

Henkilötyövuosien (HTV2) kehitys vuosina 2019 - 2022:

V. 2019	V. 2020	V. 2021	V. 2022
2850,00	2797,02	2853,89	2869,84

Kaupunkitasolla palkallinen sairauspoissaoloprosentti oli 7,67 % ja palkaton 0,55 %. 0 päivää sairastaneiden osuus prosenteissa oli 13,68 % henkilöstöstä.

- **Poissaolo%:** Sairauspoissaoloprosentti lasketaan sairauspoissaolojen osuutena teoreettisesta säännöllisestä työajasta: Sairauspoissaoloaika ("Kalenteripäivät yhteensä") / koko henkilöstön teoreettinen säännöllinen työaika ("Teoreettiset työpäivät yhteensä") x 100 = sairauspoissaolo %.
- **0 päivää sairastaneet (%-osuus henkilöstöstä):** Nolla päivää sairastaneisiin otetaan mukaan henkilöt, joille on kertynyt kalenterivuoden aikana yli 6 henkilötyökuukautta työtä kokoaikaisesta työstä joko vakituudessa tai määräaikaisessa työsuhteessa. Jokainen henkilö lasketaan mukaan vain kerran, vaikka hänellä olisi useita palvelussuhteita vuoden aikana. Näin lasketusta henkilöstömäärästä (kokoaikaiset, yli 6 kk:ta palvelleet vakituiset ja määräaikaiset) lasketaan prosenttiosuus henkilöstöstä, jolla ei ole kyseisen vuoden aikana ollut ainuttakaan sairauspoissaolopäivää: "Ei poissaolleet" / "Henkilöstölk (yli 6 kk työtä/v)" x 100. "Ei poissaolleet"-lukuun otetaan henkilöstö samoin kriteerein kuin "Henkilöstölk (yli 6 kk työtä/v)" – arvoon ja lasketaan yhteen vain ne henkilöt, joilla ei ole yhtään sairauspoissaoloa.

Eniten sairauspoissaoloja aiheuttivat tuki- ja liikuntaelinsairaudet sekä sidekudosten sairaudet. Seuraavaksi eniten sairauspoissaoloja aiheuttivat mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt. Niiden osuus kasvoi edellisvuoteen verrattuna.

Työtaturmia sattui Lohjan kaupungin työntekijöille vuonna 2022 yhteensä 150 kappaletta. Tämä on 85 työtaturmaa vähemmän kuin vuonna 2021, jolloin työtaturmia sattui kaiken kaikkiaan 253 kappaletta. Työtaturmista suurin osa tapahtui työssä työpaikalla (82 kpl), ja työmatkalla itsensä loukkasi 68 henkilöä. Sairauspoissaolo päivien määrä vahinkoa kohden pysyi lähes samalla tasolla 2,8 päivää (vuonna 2021 2,7 päivää). Yhtään vakavaa työtaturmaa ei raportoitu vuoden 2022 osalta.

Henkilöstömenot yhteensä nousivat 4,5 % verrattuna vuoden 2021 tilinpäätökseen. Palkat nousivat 5,2 %, eläkekulut 5 %, muut henkilökulut vähenivät 22,4 %, palveluiden ostot, henkilökunta kulut vähenivät 6,7 %. Muiden henkilökulujen osuus pieneni noin 216 000 €.

Tämä johtui osin sairausvakuutusmaksuprosentin alenemisesta ja sairausvakuutuskorvausten kasvusta.

1000 euroina	2022	2021	2020	2019	2018	2017
Palkat ja palkkiot						
Kuukausipalkat	77 467	76 569	75 233	77 522	79 983	78 947
Kokouspalkkiot	421	457	321	436	393	409
Tuntipalkat	4 610	4 388	4 224	4 649	4 605	4 262
Erilliskorvaukset/-tehtävät	8 563	7 474	6 872	7 054	7 627	7 120
Ylitunnit	1 382	1 467	1 408	1 389	1 395	1 439
Sijaiset	4 752	4 759	4 728	2 184		
Määräaikaiset	15 762	13 316	10 851	10 776	11 467	9 639
Vuosipalkkiot	49	47	45	41	59	48
Lomapalkkajaksotukset	608	-504	-179	-850	601	-87
Sivillipalveluskorvaus	20	18	25	32	17	18
Ei-sotuoikaisujen korvauserät	-25	-10	-31	-38	-17	-6
Perhevap ei sotu-oik	-89	-103	-112	-44	-75	0
Palkat ja palkkiot	113 520	107 878	103 385	103 151	106 055	101 789
Eläkekulut						
Eläkevakuutusmaksutilit	23 943	22 797	22 660	22 497	22 951	22 416
Maksetut eläkkeet	4	5	8	10	9	9
Eläkevastuut	0	0	0	0	-8	-9
Eläkekulut	23 947	22 802	22 668	22 507	22 952	22 416
Muut henkilökulut						
Sosiaaliturvamaksut	4 024	4 556	3 865	3 834	3 940	5 238
Sairasvakuutuskorvaukset	-1 753	-1 609	-1 278	-994	-1 232	-1 320
Tapaturmakorvaukset	-85	-129	-103	-73	-113	-213
Muut henkilökulut	2 186	2 818	2 484	2 767	2 595	3 705
Palvelujen ostot, henkilökunta						
Koulutuspalvelut	399	270	238	350	467	527
Työpaikkaruokailu	6	6	7	11	14	16
Työterveyshuolto	908	1 255	545	450	502	475
Virkistystoiminta	115	0	1	8	14	20
Tyky-toiminta	0	0	24	20	34	26
Palvelujen ostot, henkilökunta	1 428	1 531	815	839	1 031	1 064
Henkilöstömenot yhteensä	141 081	135 029	129 352	129 264	132 633	128 974



Tarkastuslautakunnan arviointi:

Toimintavuonna todella paljon resursseja meni hyvinvointialueen palvelutuotannon käynnistämisen valmisteluun ja monet kunnan sisäiset hankkeet jäivät tekemättä. Syitä hankkeiden toteutumattomuuteen oli erilaisia, kuten se, että monilla toimialoilla oli henkilöstön suurta vaihtuvuutta ja myös vajeita. Esimerkiksi kaavoituksessa ja teknisessä toimessa oli useita virkoja täyttämättä, mikä väistämättä heijastui tavoitteiden toteutumiseen.

Rekrytointiin liittyvät vaikeudet ja sairauspoissaolojen lisääntyminen vuonna 2022 ovat huomattavia. Henkilöstökertomukseen sisältyvän työhyvinvointikyselyn tulokset kaikilla osa-alueilla antavat kuvan siitä, että henkilöstö voi huonommin kuin verrokkikunnissa. Tämä yleishuomio on syytä ottaa vakavasti, kun pyritään parantamaan henkilöstön viihtyvyyttä ja hyvinvointia, mikä suoraan vaikuttaa sekä rekrytoinnin edellytyksiin että henkilöstön pysyvyyteen.

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden osuus sairausloman syynä lisääntyi edellisvuoteen verrattuna. Tarkastuslautakunta painottaa edelleen tarvetta paneutua syihin niiden taustalla ja lisätä ehkäiseviä toimia työhyvinvoinnin lisäämiseen ja työstä aiheutuvan liiallisen kuormituksen ehkäisemiseen.

On lisäksi syytä kiinnittää huomiota siihen, että etenkin nuorimpien työntekijäikäluokkien osalta henkilöstön vaihtuvuus on suurta. Tarkastuslautakunta korostaa perehdytyksen ja toisaalta lähtöhaastattelujen merkitystä. Hyvin tehty perehdytys edistää omalta osaltaan työssä viihtymistä, ja lähtöhaastatteluissa on mahdollista saada käyttöön niin kutsuttua hiljaista tietoa.

Kesäkuussa 2022 aloittaneen ja vajaa puoli vuotta työskennelleen kaupunginjohtajan aikana oli havaittavissa johtamis- ja toimintakulttuurin muutos, mikä aiheutti epävarmuutta henkilöstössä. Uuden, mutta jo aiemmasta henkilöstölle tutun kaupunginjohtajan aloitus määräaikaisessa kaupunginjohtajan virassa vakautti tilanteen.

Avin antamien henkilöstöä koskevien huomautusten jälkeen on vuonna 2022 ryhdytty toimenpiteisiin, ja parannusta on tapahtunut. Esimiehille on annettu koulutusta työyhteisön haasteiden tunnistamiseen ja ratkaisemiseen. Koulutuksella ja mentoroinnilla on saatu nostettua osaamisen tasoa työnjaossa. On myös laadittu pelisääntöjä henkilöstön sisäiseen toimintaan sekä virkahenkilöiden ja luottamushenkilöiden väliseen yhteistyöhön. Koko henkilöstölle on järjestetty mahdollisuus osallistua kuukausittain Teams-työsuojelukoulutuksiin, jotka koskivat työsuojelun eri osa-alueita.

Tarkastuslautakunta toteaa, että tavoitteiden toteutumisen osalta keskeinen tekijä on henkilöstön osaaminen, jaksaminen ja pysyvyys sekä rekrytointien onnistuminen. Hyvä henkilöstöhallinto, kilpailukykyinen palkkataso, oikein mitoitettut työnkuvat sekä työhyvinvointiin ja -viihtyvyyteen panostaminen ovat ensiarvoisen tärkeitä kaupungin palvelutuotannon tehokkaalle ja laadukkaalle toteutumiselle. Tähän tulisi keskittyä joka sektorilla.

6. Tytäryhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Lohjan kaupunkikonserniin kuului tilivuoden päättyessä viisi tytäryhtiötä:

- asunto- ja kiinteistöyhtiöitä 2 kpl (LOVA ja Lohjan Kiinteistöt)
- liike- ja toimitilayhtiöitä 2 kpl (Lohjan Liikuntakeskus ja Lohjan Liikuntahallit)
- palvelujen tuotantoyhtiö 1 kpl (LOHER)

31.12.2022 tytäryhteisöjen Lohjan kaupungin omistusosuudet olivat seuraavat:

Lohjan Energiahuolto Oy Loher	100,00 %
Lohjan Kiinteistöt Oy	100,00 %
Lohjan Liikuntahallit Oy	99,55 %
Lohjan Liikuntakeskus Oy	83,43 %
Lohjan Vuokra-Asunnot Oy	100,00 %

Kiinteistöosakeyhtiö Ventelän Sammutus sulautui osaksi Lohjan kaupungin toimintaa 1.1.2022.

Lohjan liikuntakeskus Oy

Lohjan Liikuntakeskus Oy:n liikevaihto vuonna 2022 oli 1,5 M €. Vuonna 2021 vastaava lukema oli 1,1 M €. Kasvua edelliseen vuoteen oli 0,4 M €. Kasvu selittyy sillä, että vuosi 2021 oli paljolti erilaisten koronarajoitusten rasittama.

Lohjan Liikuntakeskus Oy:n toimintakulut vuonna 2022 olivat 6 M € kun vuonna 2021 ne olivat 4,7 M €. Kulut siis kasvoivat 1,4 M €. Toimintakulujen nousu selittyy suurimmaksi osin vuokratulujen 1 M € nousulla. Tämä selittyy sillä, että vuonna 2021 Lohjan kaupunki myönsi Liikuntakeskukselle puolen vuoden vuokravapautuksen 1M €. Vuokratulujen jälkeen yhtiön toimintakulut kasvoivat yhteensä 0,4 M €.

Lohjan Liikuntakeskus Oy:n henkilöstökulut olivat vuonna 2022 olivat 2 M €, nousua edelliseen vuoteen oli 0,2 M €.

Taseessa yhtiön oma pääoma on tilivuoden päättyessä 1,16 M €. Oma pääoma sisältää tilikauden tappion 132 t € ja edellisten tilikausien voiton 1,2 M €. Oman pääoman kertyneet voittovarot yhteensä ovat 1,16 M €.



Tarkastuslautakunnan arviointi:

Lohjan Liikuntakeskus Oy on voittoa tavoittelematon yhtiö. Tarkastuslautakunta toteaa, että Lohjan Liikuntakeskuksen tase on vahvistunut korkeaksi, eikä kaupungin avustuksilla voiton tekeminen ole perusteltua. Myönnettäessä avustuksia Liikuntakeskukselle tämä asia on otettava huomioon.

Lohjan liikuntakeskus Oy:n ja Lohjan kaupungin rooleja on syytä selkeyttää. Yhtiö tuottaa kaupungin liikuntapalveluja, eikä ole tilaajan tai esittelijän roolissa.

Lohjan Liikuntahallit Oy

Lohjan Liikuntahallit Oy:n liikevaihto vuonna 2022 oli 388 328 €. Vuoden 2021 liikevaihtoon 396 977 € verrattuna laskua oli 2,2 %. Tilikauden ylijäämäksi muodostui 3 359 € ja verrattuna vuoden 2021 ylijäämään 52 684 € laskua oli 93,6 %.

Koronarajoitusten vuoksi Lohjan Liikuntakeskus Oy:n kaikki sisäliikuntapaikat, Sporttikeskus Tennari mukaan lukien, olivat suljettuina normaalitoiminnalta 1.1-31.1.2022. Ainoastaan koulujen liikunnanopetus, lasten ja nuorten harrastustoiminta, terapiatoiminta sekä perheliikuntavuorot olivat sallittuja. Normaaliin liikuntatilojen käyttöön palattiin 1.2.2022. Lohjan Liikuntakeskus Oy:n omia ryhmäliikuntatunteja aloitettiin pitää Tennarissa maaliskuusta alkaen.

Tennarin tontilla alkoi joulukuussa uuden hallirakennuksen raivaus ja -perustustyöt. Parkkipaikat vähenivät 1/3 osaan ja sisäänkäynti siirtyi Tytyrin puoleiseen oveen. Kuntosalin pienempi puoli jäi käytöstä pois joulukuun aikana, kun yläkerran tilassa alkoi remontointi. Hallitus päätti kokouksessaan 14.12.2022, että osakkeenomistajien yhtiölle vuonna 2023 suoritettavia hoitovastikkeita korotetaan 10,8 %:lla nollatulokseen pääsemiseksi johtuen kohonneista energiakustannuksista.



Tarkastuslautakunnan arviointi:

Tarkastuslautakunta toteaa, että päätöksenteon sujuvuuden ja konserniohjeistuksen kannalta kaupungin tytäryhtiöt olisi hyvä saada kokonaisuudessaan kaupungin omistukseen. Liikuntahallit Oy:n osalta asia on vielä kesken ja se olisi hyvä saattaa loppuun.

Lohjan Vuokra-asunnot Oy

Lohjan Vuokra-asunnot Oy:n liikevaihto vuonna 2022 oli 13,5 M € ja nousua edelliseen vuoteen oli noin 0,35 M €. Tilikauden kirjanpidollinen tulos oli 0 €. Tulokseen vaikuttaa fuusiotappion poisto Ojamonkuusen kaupasta 0,1 M €.

Yhtiön pitkäaikainen vieras pääoma on yhteensä 49,6 M €. Tilikaudella ei ole nostettu lainaa. Lainoja on lyhennetty tilikauden aikana 2,7 M € euroa. Seuraavan tilikauden lyhennysohjelman mukaiset lainojen lyhennykset ovat yhteensä 2,5 M €.

Yhtiö on käyttänyt vuonna 2022 huoltoihin ja korjauksiin n. 3,3 M €.

Tyhjäkäynnin määrä vuonna 2022 oli n. 0,7 M €, joka on n. 5,05 % osuus liikevaihdosta.

Yhtiö on useamman vuoden tehnyt systemaattisesti työtä tyhjäkäynnin vähentämiseksi. Vuonna 2017 hyväksytyn kehittämisohjelman toimenpiteiden avulla tyhjäkäynnin määrää on saatu pitkällä aikavälillä vähennettyä. Yhtiö päivitti tilivuonna 2020 kehittämisohjelmansa, jonka varsinainen yhtiökokous vahvisti. Kehittämisohjelmassa on määritelty tavoitteeksi rakentaa yhdelle tai kahdelle ihmiselle tarkoitettuja asuntoja hyvien palvelujen äärelle. Toisena tavoitteena on vähentää perheasuntojen määrää, joita yhtiön kiinteistökannassa on runsaasti yli tarpeen.

Tammikuussa 2023 Lohjan Vuokra-asunnot Oy on hakenut suunnitteluvarausta esteettömälle talolle Lohjan keskustasta.

Solmula-nimisen asuinrakennuksen peruskorjaaminen ja uudisrakennus osoitteeseen Rajavartiostonkatu 3–5 on suunnitelmien osalta valmis. Yhtiö haki Lohjan kaupungilta jatkoaikaa Rajavartiostonkatu 3–5 kohteiden rakentamiselle, sillä yhtiö tarvitsee pieniä asuntoja. Asuntokannan sopeuttaminen vie aikaa, koska sopeuttamisen vaikutukset yhtiön talouteen sekä vuokrakehitykseen tulee ottaa huomioon.

Yhtiön oma arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä liittyy kustannustason voimakkaaseen ennakoimattomaan nousuun, vuokralaisrakenteeseen, voimakkaaseen muuttoliikkeeseen, asuntojen tyhjänä oloon ja sote-uudistukseen erillisasumisyksiköiden vuokrasopimusten osalta. Myös vuonna 2021 valmistuneiden vuokra-asuntojen vaikutus yhtiön asuntojen käyttöasteeseen voi olla merkittävä.



Tarkastuslautakunnan arviointi:

Tyhjäkäynnin osuus oli edelleen suuri, noin 0,7 M €. Lovan asunnoista huomattava osa on isoja asuntoja, joihin vuokralaisten saaminen tuottaa hankaluutta. Vuoden lopussa alkanut ja vuonna 2023 jatkunut ukrainalaisten sijoittaminen Lovan asuntoihin on omalta osaltaan pienentänyt tyhjäkäyntiä, ja tämä kehitys jatkunee toistaiseksi.

Asunto-osuuskunta Hiidenkoti ei tullut kaupungin rahoittamaksi eikä Lovan hallinnoimaksi, minkä voidaan katsoa olleen kaupungin kannalta myönteinen lopputulema.

Lohjan Energiahuolto Oy Loher

Lohjan Energiahuolto Oy Loherin liikevaihto vuonna 2022 oli 13,2 M € ja se on muodostunut lämpöenergian sekä päästöoikeuksien myynnistä. Liikevaihto laski edellisvuodesta 6,4 %. Energianhankinnan kustannukset nousivat edellisvuodesta 1,65 M €. Liikevoitto oli 10 121,51 € ja tilikauden kirjanpidollinen tappio oli 12 776,49 €.

Vuosi 2022 oli lämpöliiketoiminnan kannalta vaikea. Maakaasun poikkeuksellisen korkea hinta vei alkuvuoden tuloksen nollaan siitä huolimatta, että päästöoikeuksia myymällä oli alkuvuonna saatu 1,275 M€ lisätuloja. Yhtiö korotti hintoja merkittävästi kesällä tavoitteenaan nollatulokseen pääseminen. Yhtiön näkemys oli se, että vaikean energiakriisin aikana myös

energian tuottajan ja myyjän on kannettava vastuuta tilanteesta. Tätä taustaa vasten hinnankorotus oli oikein määritelty.

Virkkalan uuden lämpölaitoksen merkitys on korostunut koska sillä on pystytty korvaamaan maakaasun käyttöä. Laitosinvestointi on käytännössä maksanut itsensä kokonaan takaisin yhden käyttövuoden aikana.



Tarkastuslautakunnan arviointi:

Yhtiötä on hoidettu hyvin. Loherin energiamyynnin korotukset ovat olleet merkittävydestään huolimatta olosuhteisiin nähden maltilliset. Loher käytti osan hiilipäästökaupasta saamistaan tuloista käyttötalouteen. Virkkalan uuden lämpölaitoksen investointi osui oikeaan aikaan, koska käytännössä investointi maksoi itsensä takaisin vuodessa.

Lohjan Kiinteistöt Oy

Lohjan Kiinteistöt Oy:n liikevaihto vuonna 2022 oli 103 t €. Laskua edelliseen vuoteen oli noin 500 t €. Tilikauden kirjanpidollinen voitto oli 2 300 €.

Yhtiöllä ei ole muuta omaisuutta kuin rakennettu toimitila- ja terveyskeskusrakennus. Suurimmat riskit liittyvät rakennukseen itseensä, sen käyttöön ja käytettävyyteen. Kiinteistön takaisinmaksuaikana riski kiinteistön tarpeellisuudesta tai käytettävyydestä on huomattava yhtiön riskisietokyky huomioon ottaen. Lyhyemmällä aikavälillä arvonlisäverovastuu on myös riskimahdollisuus. Kiinteistön vuokrasopimus on siirtynyt Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta. Hyvinvointialueen tilantarpeet ja sitä kautta vuokrasopimuksen mahdollinen päättäminen kolmen vuoden määräajan jälkeen saattaa vaikuttaa merkittävästi yhtiön tulevaisuuteen.

7. Toimenpiteet arviointikertomuksen 2021 johdosta

Konsernipalvelut

Tarkastuslautakunta lausui vuonna **2021**: *Tilintarkastuksen yhteydessä todettiin, että palkkojen sivukulut olivat täsmäyttämättä kirjanpidon ja palkanlaskennan välillä. Tarkastuslautakunta totesi, että tulorekisterin ja palkkatietojen täsmäämiseen tulee kouluttaa oma vastuuhenkilö. Henkilöstökulujen täsmäytyksiin tulee saada toimivat ja säännölliset prosessit; seurantaa ja valvontaa on parannettava. Edellytämme, että tarkastuslautakuntaa informoidaan asian edistymisestä.*

Kaupunginhallitus edellytti lausunnossaan, että palkkojen ja sivukulujen täsmäytys on saatu kuntoon ja toteaa, että vuoden 2022 osalta tiedot ovat ajan tasalla. Tulorekisterityöhön on lisätty yksi henkilö aiemman 0,5 henkilön lisäksi. Työ on edistynyt aiempaa ripeämmin. Lisäksi jatkossa on tarkoitus, että tulorekisteritietojen täsmäyttämien on tietyiltä osin jokaisen palkkasihteerin tehtävä oman tehtäväalueensa osalta.



Tarkastuslautakunnan saamien tietojen mukaan ongelmaa ei ole saatu kokonaan ratkaistuksi.

2021: *Liitetietojen laatimiseen tulee olla selkeät ja täydelliset liitetietotositteet, joista käy ilmi kaikkien liitetietojen perusteet yhdisteltävien yhteisöjen sekä eliminointien osalta. Liitetiedot tulee laatia lain ja kirjanpitolausutakunnan kuntajaoston yleisohjeen mukaisesti.*

Kaupunginhallitus edellytti lausunnossaan, että liitetietojen laatimiseen tullaan kiinnittämään erityistä huomiota.



Tarkastuslautakunta toteaa, että tilintarkastusraportin mukaan liitetiedot vastaavat pääosin KILA:n kuntajaoston yleisohjetta liitetiedoista ja täsmäävät olennaisilta osin viralliseen tuloslaskelmaan ja taseeseen

2021: *Lähes 0,4 M € myyntisaamisista on yli vuoden vanhoja. Tarkastuslautakunta suosittelee, että vanhat myyntisaamiset kirjataan luottotappioiksi sen jälkeen, kun on todettu, ettei saamisia saada perittyä. Jälkiperintä jatkuu tästä huolimatta.*

Kaupunginhallitus edellytti lausunnossaan, että luottotappiokirjauksia tullaan tältä osin tekemään.



Tarkastuslautakunta toteaa, että myyntisaamisissa on edelleen runsaasti monta vuotta vanhoja eräänntyneitä saamisia. Nyt jo lähes 0,5 M € myyntisaamisista on yli vuoden vanhoja, kun vuonna 2021 vastaava määrä oli 0,4 M €. Suosittelemme, että vanhat myyntisaamiset kirjataan luottotappioiksi.

2021: *Tiedolla johtamisen edellytyksiä on edelleen edistettävä jo saatujen hyvien kokemusten myötä.*

Kaupunginhallitus totesi lausunnossaan, että tiedolla johtamisen kehittäminen on talouspalveluiden vuoden 2023 painopiste. Raportointia tullaan parantamaan mm. Kuntamaiseman Johdon työpöytä -ratkaisun avulla.



2022: Tarkastuslautakunta toteaa, että raportoinnin kehittäminen etenee.

2021: *Tarkastuslautakunta huomauttaa, että hallintosäännön 24 § mukaisen konserniohjeen laatiminen oli vuoden 2021 lopussa edelleen tekemättä.*

Kaupunginhallitus totesi lausunnossaan, että konserniohjeen laatiminen on menossa. Talouspalveluiden resurssit eivät ole riittäneet työn valmisteluun aiemmin mm. sote-valmisteluiden vuoksi.



2022: Tarkastuslautakunta toteaa, että konserniohje on vuoden 2022 lopussa edelleen laatimatta.

Tekninen lautakunta

2021: *Tarkastuslautakunta toteaa, että lumenajon logistiikkaan on syytä kehittää uusia ratkaisuja. Lumenajossa tulisi käyttää siihen paremmin soveltuvaa kalustoa, jolloin ajokilometrien määrä vähenisi. Teiden talvikunnossapidossa on turvattava nykyisen tiekarhukaluston tehokas käyttö riittävällä henkilöstön kouluttamisella.*

Ei kaupunginhallituksen lausuntoa



2022: Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota vuoden 2021 arviointikertomuksessa tapaan, jolla lumenajo on kaupungissa järjestetty. Tähän asiaan ei ole tullut muutosta. Paitsi että lumenajo on pienilavaisella kalustolla kallista ja tehotonta, niin myös lumenkaatopaikkojen lukumäärä on kaupungin pinta-alaan nähden liian pieni. Kuljetusmatkat muodostuvat siksi pitkiksi ja ajosta syntyy tarpeettoman paljon päästöjä.

2021: *Vesilaitoksen toimintaa on kehitettävä yksikön investointisuunnitelman mukaisesti siten, että korjausvelka tosiasiallisesti lyhenee.*

Ei kaupunginhallituksen lausuntoa



2022: Sekä vesi- että jätevesiverkoston uusiutumisajat ovat teknisesti tarkastellen kestävämpien pitkiä (151 ja 360 vuotta), mutta silti runsaasti valtakunnallisten keskiarvojen alapuolella. Maan infrastruktuurin ylläpidon matala taso heijastelee valtion ja kuntien talouden huonoa kehitystä vuosikymmenien aikaskaalassa.

2021: Tarkastuslautakunta esittää, että harmailla listoilla olevien kiinteistöjen myyntiä tehostetaan, ja myyntikelvottomat rakennukset puretaan.

Ei kaupunginhallituksen lausuntoa.



2022: Tarkastuslautakunta toteaa, että harmailta listoilta ei ole vuoden 2022 aikana poistunut yhtäkään vanhaa kohdetta, ellei Sammatin kievarin viimein toteutunutta kauppaa lasketa. Harmailla listoilla olevien kiinteistöjen kuten tyhjiin koulujen myyntiä on syytä tehostaa entisestään, ja selkeästi myyntikelvottomat rakennukset olisi purettava.

Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta

2021: Lasten, nuorten ja perheiden tuen tarpeiden tasainen lisääntyminen on näkynyt kaikissa lasten ja nuorten palveluissa.

Lasten, nuorten ja perheiden toiminta-alueiden talousarvion toteutumisessa on ollut ylityksiä kouluikäisten palvelualueella johtuen mm. oppivelvollisuuden pidentämisestä. Lasten, nuorten ja perheiden sosiaali- ja erityispalveluiden alueella ylitystä on tapahtunut lastensuojelun toiminnassa runsas miljoona euroa.

Tarkastuslautakunnan huomioiden mukaan AVI:n huomautuksista huolimatta lastensuojelun ennaltaehkäisevä toiminta ja perhetyö ei ole tuottanut toivottuja tuloksia vuoden 2021 aikana. Tarkastuslautakunta toteaa, että on huolehdittava lapsiperheiden sosiaalipalveluyksikön henkilöresurssit vastaamaan vähintään lakisääteistä minimimitoitusta sekä kehitettävä toimintaprosesseja niin, että lakisääteisissä määrärajoissa pysytään.

Osasyynä lasten ja nuorten pahoinvoinnin kasvuun on ollut koronaepidemia. Lastensuojeluilmoitusten ja asiakkuuksien määrä on vuoden 2021 aikana kasvanut erittäin huolestuttavasti. Tarkastuslautakunta kuitenkin katsoo, että vuonna 2021 alkanut lasten, nuorten ja heidän perheidensä hyvinvoinnin parantamiseen kohdistuneiden toimintojen kehittäminen on oikean suuntaista.

Ennusteiden vastaisesti alle kouluikäisten lasten määrä kasvoi, mutta kouluikäisten laski. Tarkastuslautakunta katsoo alle kouluikäisten ja kouluikäisten lasten palvelualueiden toiminnan olleen tavoitteiden mukaista.

Ei kaupunginhallituksen lausuntoa.



2022: Lasten, nuorten ja lapsiperheiden tulosalue ylitti toimintakatteensa talousarvion 4,1 miljoonalla, minkä tarkastuslautakunta katsoo olleen hyvin huolestuttavaa. Suurin ylitys on tapahtunut lastensuojelun toimialueella. Varhaiskasvatukseen osallistuneiden lasten määrä kasvoi, mikä toisaalta nosti tulokertymiä, mutta toisaalta nosti myös henkilöstökuluja. Talouden tasapainottamistoimenpiteitä ei näin ollen pystytty toteuttamaan suunnitellusti.

Kouluikäisten tulosalueella ylitystä tapahtui sijaiskuluissa sekä koulupsykologipalveluissa, joita jouduttiin toteuttamaan ostopalveluina tuloksettomien rekrytointien seurauksina. Kouluikäisten lasten ja nuorten tuen tarve on edelleen kasvanut, vaikkakin erityisen tuen oppilaiden määrässä on vuoden 2022 aikana tapahtunut pientä laskua. Tukitoimia on lisätty kaikissa tulosalueen palveluissa, millä on puolestaan vaikutusta henkilöstön jaksamiseen. Tähän on puututtu henkilöstön työhyvinvoinnin tukemisella vuoden 2022 erilaisin toimenpitein, mitä tarkastuslautakunta pitää oikeansuuntaisena toimenpiteenä.

Lastensuojelun toimintakulujen 3,3 miljoonan ylitys erityisesti palvelujen oston osalta herättää tarkastuslautakunnassa kasvavaa huolta.

Lastensuojeluilmoitusten määrässä ei tapahtunut vuoden aikana kasvua verrattuna edellisen vuoden lukuun, mutta nuorten laitospalveluiden määrä kasvoi yli 700 hoitopäivällä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että ennalta ehkäisevään oppilashuolto- ja lastensuojelutoimintaan on syytä pureutua entistä tehokkaammin ja vaikuttavammin, jotta lohjalaisten lasten ja nuorten hyvinvointi saadaan kääntymään parempaan suuntaan. Tarkastuslautakunta toivookin, että syksyllä 2022 aloitetulla lasten ja nuorten palveluiden kehittämisohjelmalla, joka ulottuu vuosille 2023-2025 ja jolla haetaan palveluiden laadullisen vaikuttavuuden nostoa sekä kustannusten tasausta, on tähän myönteisiä vaikutuksia.

Ikääntyneiden palvelualue

2021: *Tarkastuslautakunta toteaa, että sosiaali- ja terveyslautakunnan toimialueella on 2021 ollut käynnissä useita projekteja johtuen Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen järjestämisvastuun aloittamisesta. Ne ovat vaatineet vastuutehtävissä toimineilta ylimääräistä työpanosta etenkin, kun samanaikainen koronapandemia on edellyttänyt erityisjärjestelyjä. Lautakunta katsoo, että Lohjan sotevastuuhenkilöt ovat toimineet aktiivisesti ja johdonmukaisesti edistääkseen siirtymää hyvinvointialueisiin.*

Suurena huolen aiheena edelleen on ollut laskeva henkilöstön saatavuus useissa eri ammattiryhmissä. Erityisesti lähihoitajien, sairaanhoitajien, hammashoitajien ja sosiaaliohjaajien rekrytoimisessa on vakavia haasteita, jotka vaarantavat laadukkaiden palvelujen toteuttamisen samalla kun lainsäädännön velvoitteet (esim. vanhuspalvelulaki) hoitotakuun ja henkilöstömitoituksien osalta kiristyvät.

Ei kaupunginhallituksen lausuntoa.



2022: Ikääntyneiden tulosalueen toimintakate ylittyi n. 800 000 eurolla, mutta palveluiden ostoissa ylitystä oli 3,3 miljoonaa euroa. Tätä on selitetty asiakaspalveluiden ostolla, mikä on liittynyt palveluasumisen paikkatarpeen kasvuun. Palveluohjauksen ja kotona asumisen tuen ylitys oli runsas puoli miljoonaa, mikä oli vuoteen 2021 verrattuna 1,2 miljoonaa enemmän. Kotiin vietävien palveluiden osalta määrärahaa käytettiin enemmän ja puolestaan palveluasumisen osalta vähemmän. Palvelujen ostot ylittivät budjetin noin 2,3 M€. Ylitystä selittää se, ettei vuoden 2022 budjetoinnissa voitu huomioida palvelutarpeen kasvua sekä henkilöstön saatavuushaasteita, joiden vuoksi kotihoidossa jouduttiin turvautumaan henkilöstövuokraukseen koko vuoden ajan. Kuntoutuksen ja hoivan toimintakulut ylittivät talousarvion noin 2,2 M €, joista henkilöstökulujen osuus oli 1,4 M €. Ylitystä selittää muun muassa hälytysrahojen käyttö, joka kasvoi edelleen henkilöstön saatavuusongelmista johtuen.

Ylitystä aiheutti myös hoitotarvikkeiden lisääntynyt käyttö sekä lisääntyneet lääkekustannukset. Koronasta aiheutuvia lisäkustannuksia syntyi 635 000 euroa, jotka johtuivat kasvaneiden sosiaali- ja terveydenhoitokulujen lisäksi hoitotarvikkeiden ja puhtaanapito- ja pesulapalveluihin liittyvistä hankinnoista.

Ikääntyneiden tulosalueella on hyvinvointialueen valmistelun lisäksi aloitettu vuoden 2022 aikana uusi 'Tulevaisuuden kotona asumista tukevat palvelut' -hanke sekä pilotoitu ikääntyneiden vajaaravitsemuksen tunnistamista ja arviointia.

Tarkastuslautakunta toteaa ikääntyneiden tulosalueella tapahtuneen merkittävää kehittämistyötä vuoden 2022 aikana hyvinvointialueelle siirtymisen valmistelun lisäksi. Tämä kehittämistyö tulee hyödyttämään koko hyvinvointialueen ikääntyneiden palvelujen tasoa. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota myös tulosalueen asiakaspalvelujen oston 3,3 miljoonaan ylitykseen. Vuoden 2021 aikana kotihoidon säännöllisten ja tilapäisten asiakkaiden määrää oli saatu laskemaan ja vuonna 2022 kotiin vietävien palveluiden osalta määrärahaa taas käytettiin edellisvuotta enemmän ja palveluasumisen osalta vähemmän. Tarkastuslautakunta katsoo ylityksen olleen huomattava ja syntyneen osittain ymmärrettävistä syistä.

8. Erityshuomioita 2022



COVID-19 –pandemia leimasi edelleen vuoden 2022 toimintaa, vaikka tavanomaiseen työskentelyyn pystyttiin pääosin palaamaan toimintavuoden lopulla. Lohjalla pandemian edellyttämät toimenpiteet onnistuttiin hoitamaan esimerkillisellä tavalla, vaikka eräitä sairaanhoitajien ansaitsemia lisäpalkkioita maksettiinkin vasta jälkikäteen.



Lohjan kesäkuiset kauhakuormaajakaupat epäonnistuivat tavalla, joka herätti myös valtakunnallista huomiota. Sisäinen tarkastus teki tapahtuneesta selvityksen, jossa todettiin määräraharavaruksen uupuvan, kilpailutuksen jääneen tekemättä ja viranhaltijan hankintarajan tultua ylitetyksi. Tapahtumat liittyvät kaupungin ylimmässä hallinnossa vallinneeseen poikkeukselliseen tilanteeseen. Kilpailu- ja kuluttajavirasto antoi tapahtuneesta huomautuksen, ja asian käsittely markkinaoikeudessa on tätä arviointikertomusta kirjoittaessa kesken.



Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa johti eurooppalaiseen energiakriisiin. Maakaasun tuonti Suomeen putkiteitse on myös loppunut samoin kuin noin 1000 MW:n sähkönsiirto Venäjältä. Ennen sotaa noin 30 % Lohjan kaukolämmöstä tuotettiin maakaasulla. Lohjan Energiahuolto Oy on korvannut maakaasun enimmäkseen kevyellä polttoöljyllä, mikä saattaa johtaa tarpeeseen ostaa päästöoikeuksia. Mäntynummen ja Virkkalan uudet laitokset polttavat haketta.



Muuttunut energiamarkkinoiden tilanne johti sähkön Nordpool-hintojen ennätykselliseen nousuun sekä uhkaan siitä, että sähkötoimituksia jouduttaisiin säännöstelemään kiertävin sähkökatkoin suurten voimalaitosyksiköiden vikaantuessa tai kulutuksen noustessa kylmän sään aikana. On mainittava, että Lohjan viemäriverkosto perustuu lukuisiin pumppuasemiin, joista suurimmassa osassa ei ole valmiina varavoiman lähde sähkökatkon varalle. Talvi jäi lauhaksi ja sähkön kulutus jäi tavanomaista pienemmäksi, joten kiertäviltä sähkökatkoilta onneksi vältyttiin. Kaupungin johto ja lukuisat työntekijät tekivät varautumis- ja tiedotustyötä ansiokkaasti ja suunnitelmallisesti.



Hallintosäännössä § 79 todetaan, että sisäinen tarkastus raportoi kaupunginhallitukselle ja kaupunginjohtajalle. Sisäisen tarkastuksen toimeksiannot koskevat havaittuja epäkohtia ja päätösten laillisuutta, ja sisäisen tarkastuksen raporteissa annetaan suosituksia toimenpiteiksi. Sisäinen tarkastus on toimittanut raportit kaupunginhallituksen puheenjohtajalle ja kaupunginjohtajalle, joiden tulee harkintansa mukaan saattaa raportit kaupunginhallitukselle tiedoksi ja mahdollisia toimenpiteitä varten. Tarkastuslautakunta näkee tarkoituksenmukaisena, että sisäisen tarkastuksen raportit toimitetaan jatkossa kaupunginhallituksen tietoon aikaisempaa avoimemmin. Tarkastuslautakunta myös edellyttää, että kirjaamoon tulevat kuntalaisten selvityspyynnöt toimitetaan suoraan asianomaisen lautakunnan esittelijälle.



Tarkastuslautakunta toteaa, että **tasapainotus** on tehty olosuhteisiin nähden onnistuneesti. Ennusteita paremman väestökehityksen sekä koronapandemian aiheuttamien haasteiden vuoksi kaikkia tasapainotusohjelman tavoitteita ei ole ollut mielekästä toteuttaa.



Sotesiirtymän aikana tasapainotusohjelmaa ei ole toteutettu tehokkaasti Hyvinvointi-toimialan sisällä, koska siirryttiin hyvinvointialueille.



Tarkastuslautakunta toteaa, että talouden ydinprosessien kuten tilinpäätöksen laatimisessa on edelleen puutteita. Tilintarkastaja toimitti 17.5.2023 tilintarkastusmuistion tarkastuslautakunnalle. Erityisesti tase-erittelyt olivat tilinpäätöksessä 2022 puutteellisia. Muistiosta tuli niin ikään esille tilintarkastajan havainto Elinvoima-toimialan talousarvion ylityksestä 1,6 M €, jolle ei ollut haettu lisämäärärahaa. Tarkastuslautakunta edellytti päätöksessään 17.5.2023 § 52, että ennen Lohjan kaupungin vuoden 2022 tilinpäätöksen hyväksymistä ja vastuuvapauden myöntämistä ylitykselle haetaan lisämääräraha.

Allekirjoitukset

Lohjalla 23. toukokuuta 2023

Jarmo Aho
puheenjohtaja

Merja Eräpolku
varapuheenjohtaja

Jarmo Malinen, jäsen

Paul Packalén, jäsen

Pirjo Riikonen, jäsen

Kristian Sarvi, jäsen

Susanne Sjöblom, jäsen

Liisa Jääskeläinen, varajäsen

